

MIKULÁŠ BEK

ministr školství, mládeže a tělovýchovy

Praha, červenec 2023
Č. j.: MSMT-18318/2023-1

Vážená paní ministryně,

v posledních letech jsme svědky paradigmatické změny v oblasti přístupu k vědecké komunikaci (Scholarly Communication), což zahrnuje vědecké publikování, zveřejňování zdrojových dat, hodnocení vědy, a k řadě dalších oblastí. Výsledek této změny se souhrnně označuje jako otevřená věda – Open Science. Naplňování principů/pilířů Open Science se přitom jeví jako nutná podmínka pro zdárný vývoj české vědy a ve svých důsledcích povede ke zlepšení přehlednosti provozu výzkumu a inovací, k většímu společenskému přijetí a vnímání vědy, k efektivnějšímu transferu poznatků a technologií i ke zlepšení distribuce finančních prostředků oproti současnému stavu. Dále se tím ČR přihlásí a přiblíží silnému evropskému trendu podpory Open Science (např. UNESCO Recommendations, programy a fondy EU financované z jejího rozpočtu či nedávno skončené švédské předsednictví v Radě EU).

Komplikací ale může být, že ČR na rozdíl od jiných evropských zemí, včetně Slovenska, dosud nemá formulovanou Národní strategii pro Open Science. Předchozí „Národní strategie otevřeného přístupu ČR k vědeckým informacím na léta 2017–2020“ včetně „Akčního plánu“ pro její implementaci zahrnovala pouze oblast otevřeného publikování a skončila již v roce 2020. Naléhavost přípravy Národní strategie otevřené vědy vyplývá z plnění opatření č. 8 Národní politiky VaVal 2021+ a dále z usnesení zasedání RVVI ze dne 26. 3. 2021 (366 – A5) a ze dne 27. 10. 2021 (372 – A6). Výsledky výzkumu a inovací v zemích, které postupují v souladu se svými již zpracovanými národními strategiemi Open Science, jsou silným argumentem její nezbytnosti pro český systém výzkumu, vývoje a inovací (VaVal).

Zastávám názor, že je zapotřebí, aby všichni klíčoví aktéři VaVal spojily své síly a v budoucnu spolupracovali na vzniku Národní strategie pro Open Science. To by mělo v první etapě zahrnovat vypracování SWOT a PEST analýz, mapování domácího prostředí, reflexi příslušných evropských dokumentů, evropských i světových best practices. V navazující fázi by měly být definovány hlavní směry rozvoje, jejich předpokládané cíle a opatření k jejich dosahování včetně návazností, odpovědností a udržitelností, a to mj. s ohledem na specifika českého prostoru. Poslední fází je implementace obsahující detailní plánování jednotlivých opatření, stanovení zodpovědnosti za jejich plnění, stanovení časového i finančního rámce a dále bude důležitá národní a mezinárodní spolupráce včetně koordinace a monitorování postupu na jednotlivých osách.

Vyvstává zde pochopitelně obecná, a přitom zcela zásadní, otázka, zda je vůbec vznik strategie pokrývající dílčí oblast VaVal (zde Open Science) žádoucí, zvláště s přihlédnutím k tomu, že v minulosti bylo od tohoto přístupu upouštěno. Má-li ale být posílena konkurenceschopnost i transparentnost českého VaVal, považuji za nezbytné, aby se o Open Science, o tomto integrálním tématu celého VaVal, kontinuálně diskutovalo a aby byly napříč všemi klíčovými aktéry VaVal nalezeny jednotný přístup

a všeobecná shoda. A to bez ohledu na to, zda konečným výstupem bude nakonec samostatný dokument Národní strategie pro Open Science, nebo zda budou získané závěry např. zpracovány do budoucí aktualizace Národní politiky VaVal.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), především v rámci Operačního programu Jan Amos Komenský, již připravilo a dále připravuje aktivity vedoucí k podpoře implementace některých oblastí Open Science; v současné době to jsou zejm. individuální projekty systémové CARDS (realizuje Národní technická knihovna – NTK) a EOSC-CZ (Masarykova univerzita). Pro tyto intervence byly alokovány prostředky v řádu vyšších jednotek miliard Kč. NTK jako přímo řízená organizace MŠMT, jejíž vedení se podílelo společně se zástupci Úřadu vlády ČR a dalších institucí na formulování předchozí strategie, je zejm. v souvislosti se svými aktivitami v rámci projektu sdílených činností „Národní centrum pro informační podporu výzkumu, vývoje a inovací“ cílovou skupinou neformálně, navzdory absenci jakéhokoliv oficiálního pověření, vnímána jako koordinátor Open Science v ČR.

Za MŠMT, potažmo NTK, deklaruji, že jsme připraveni poskytnout potřebnou součinnost při všech činnostech, které povedou ke koncepčnímu uchopení a zpracování tématu Open Science na národní úrovni a které budou zapadat do rámce aktivit stávajících (viz výše) i budoucích. Velmi proto uvítáme možnost v časovém horizontu jednotek týdnů diskutovat možný další postup na společné schůzce na vysoké úrovni.

S pozdravem

Digitálně podepsal doc.
PhDr. Mikuláš Bek Ph.D.
Datum: 2023.07.21
14:54:36 +02'00'

Vážená paní
Mgr. Helena Langšádlová
ministryně pro vědu, výzkum a inovace
Úřad vlády České republiky
nábřeží Edvarda Beneše 4
118 01 Praha 1 – Malá Strana

Na vědomí:
Vážený pan
prof. Ing. Jiří Homola, CSc., DSc.
1. místopředseda Rady pro výzkum, vývoj a inovace
tamtéž

Vážený pan
Ing. Martin Svoboda
ředitel
Národní technická knihovna
Technická 6
160 80 Praha 6